

- ใน พ.ศ. 2416 (จ.ศ. 1235) พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงตราพระราชบัญญัติสำหรับหรือสัญญาการพิพัฒนา กำหนดให้มีเจ้าพนักงานบาลัญชีกกลาง เพื่อทำหน้าที่จัด บัญชีอากรทั่วปวงบรรดาที่ขึ้นอยู่ ในหรือสัญญาการพิพัฒนาให้เป็นหลักฐาน จะได้ทราบฐานะการเงินของแผ่นดินได้แน่นอน โดยตั้งอยู่ในหรือสัญญาพิพัฒนาในพระบรมมหาราชวัง ต่อมา เมื่อวันที่ 14 เมษายน พ.ศ. 2418 (จ.ศ. 1237) ได้ทรงตราพระราชบัญญัติกรมพระคลังมหาสมบัติว่าด้วย กรมต่าง ๆ ซึ่งจะเบิกเงินส่วนเงิน เหตุผลในการตราพระราชบัญญัตินี้ขึ้นมี ว่า การกาษาอากรซึ่งเป็นเงินขึ้นสำหรับแผ่นดินได้จ่ายราชการทูลบำรุงบ้านเมือง และใช้จ่ายเป็นเบี้ยหวัดเงินเดือนข้าราชการฝ่ายทหารและพลเรือนนั้น พระคลังมหาสมบัติยังไม่ มีอย่างธรรมเนียมธรรมเนียมจ่ายเงินให้เรียบร้อย เงินจึงได้ติดค้างเจ้ากาษาอากรเป็นอันมาก ไม่พอจ่ายใช้ราชการทูลบำรุงบ้านเมืองให้ราษฎรอยู่เย็นเป็นสุขยั้งขึ้นได้ จึงทรง พระราชดำริปรึกษาพร้อมด้วยท่านเสนาบดีและคานาชิลลอร้ออฝสตตั้งเป็นพระราชบัญญัติขึ้น หลักการของพระราชบัญญัตินี้คือ การจัดระเบียบราชการในกรมพระคลังมหา สมบัติให้มีอธิบดีเป็นประธาน และรองอธิบดีช่วยราชการท่านผู้เป็นอธิบดี มีเจ้าพนักงานใหญ่ 5 นาย คือ

ปลัดอธิบดี-นาย 1

เจ้าพนักงานบาลัญชีกกลางนาย 1

เจ้าพนักงานบาลัญชี่รับเงินนาย 1

เจ้าพนักงานบาลัญชี่จ่ายนาย 1

เจ้าพนักงานเก็บเงินนาย 1

- กับให้มีเจ้าพนักงานเป็นรองเจ้าพนักงานใหญ่อีกนายละ 1 คน พร้อมทั้งกำหนดอำนาจหน้าที่ของบรรดาเจ้าพนักงานขึ้นไว้โดยชัดแจ้ง นอกจากนั้นยังกำหนดให้มีออตโตเยนอราล เป็นเจ้าพนักงานสำหรับตรวจบาลัญชี่และสิ่งของซึ่งเป็นรายขึ้นในแผ่นดินทุก ๆ ราย และจัดวางระเบียบปฏิบัติต่างๆ เพื่อใช้ในกรมพระคลังมหาสมบัติ (กรมพระคลังมหาสมบัติ คือ กระทรวงการคลังในปัจจุบัน) อย่างไรก็ดี การดำเนินงานของกรมพระคลังมหาสมบัติที่ตั้งขึ้นใหม่ ยังมีอุปสรรคและยังไม่เหมาะสม เนื่องจากกิจการบ้านเมืองเจริญก้าวหน้ามากขึ้นและ กรมพระคลังมหาสมบัติได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นกระทรวงแล้วตั้งในปี 2433 ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติพระธรรมนูญหน้าที่ราชการในกระทรวงพระ คลังมหาสมบัติขึ้นเมื่อวันที่ 7 ตุลาคม ร.ศ. 109 (พ.ศ. 2433) กำหนดให้กระทรวงพระคลังมหาสมบัติมีหน้าที่สำหรับรับ สำหรับจ่ายและรักษาเงินแผ่นดินกับสรรพราชสมบัติพิสดุทั่ว ปวงกับคือบาลัญชี่พระราชทรัพย์สำหรับในกระทรวงสิทธิขาด นับเป็นกรมเจ้ากระทรวงและกรมขึ้น รวมเป็นกรมใหญ่ 13 กรม ดังนี้ กรมเจ้ากระทรวง 5 กรม คือ

1. กรมพระคลังกลาง สำหรับประมาณการรับจ่ายเงินแผ่นดินว่ากาษาอากร และนับคืบบัญชีราชการในกระทรวงพระคลังมหาสมบัติทั้งสิ้น

2. กรมสารบาลัญชี่ สำหรับจ่ายเงินแผ่นดิน และคือสารบาลัญชี่พระราชทรัพย์ทั้งสิ้น

3. กรมตรวจ สำหรับตรวจบาลัญชี่ ตรวจราคา ตรวจรายงานการรับจ่ายเงินแผ่นดิน และสรรพราชสมบัติการกาษาอากรทั้งสิ้น

4. กรมเก็บ สำหรับรักษาพระราชทรัพย์ทั้งสิ้น

5. กรมพระคลังข้างที่ สำหรับจัดการเงินในพระองค์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทั้งสิ้น 8 กรม แบ่งเป็น 2 แผนก คือ

แผนกหนึ่ง กรมทำการแผ่นดิน มี 3 กรม คือ

1. กรมกระสาปสิทธิการ สำหรับทำมิตรา

2. กรมงานพิมพ์บัตร สำหรับทำมิตรากระดาษและตั๋วตรา

3. กรมราชพิสดุ สำหรับจัดการซื้อขายของห้องหลวงและรับจ่ายของส่วย

อีกแผนกหนึ่ง กรมเจ้าจำนวน เก็บเงินกาษาอากร มี 5 กรม คือ

1. กรมส่วย สำหรับเร่งมิตราราชการตัวเลขและค่าธรรมเนียม

2. กรมสรรพากร สำหรับเก็บเงินอากรต่าง ๆ

3. กรมสรรพกาษา สำหรับเก็บเงินกาษาต่าง ๆ

4. กรมอากรที่ดิน สำหรับเก็บเงินอากรค่าที่ต่าง ๆ

5. กรมศุลกากร สำหรับเก็บเงินกาษาเข้าขาออก

- ซึ่งโดยพลแห่งพระราชบัญญัติพระธรรมนูญฉบับดังกล่าว กรมสารบาลัญชี่ หรือกรมบาลัญชีกกลางในปัจจุบัน จึงได้ถือกำเนิดขึ้นเมื่อวันที่ 7 ตุลาคม ร.ศ. 109 (พ.ศ. 2433) โดยมี สดานที่ทำการ ณ ตึกหอ-ธัญญาการพิพัฒนา ภายในบริเวณพระบรมมหาราชวัง ในพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดอำนาจหน้าที่กรมต่างๆ ซึ่งขึ้นอยู่ในกระทรวงพระคลังมหาสมบัติทั้ง 13 กรม ไว้โดยละเอียด

"กรมสารบัญชีย" หรือ กรมบัญชียกลางในปัจจุบันจึงถือกำเนิดเมื่อวันที่ 7 ตุลาคม พ.ศ. 2433 มีหน้าที่ สำหรับรับจ่ายเงินแผ่นดินและถือสารบัญชียพระราชทรัพย์ทั้งหมด โดยมีอธิบดีรับพิชิตชอบการทักปวง มีรองอธิบดีสำหรับช่วยการแทน และมีนายเวร 4 นาย คือ เวรรรับ เวรจ่าย เวรแบงก์ และเวรบัญชีย

- สำหรับกรมสารบัญชียนั้น พระราช-บัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดอำนาจหน้าที่และแบ่งส่วนราชการ ดังนี้ กรมสารบัญชีย มีหน้าที่รับจ่ายเงินตามรายประมาณ และทำบัญชียรักษาพระราชทรัพย์และสารบัญชียหน้าหลวงใบบอกทุกสิ้น มีอธิบดีรับพิชิตชอบในกรมสารบัญชียทั่วไป 1 รองอธิบดีสำหรับช่วยการในอธิบดี 1 มีนายเวร 4 คือ
 1. เวรรรับ สำหรับรับเงิน ฎาราชสมบัติทักปวง และทำบัญชียรายรับ
 2. เวรจ่าย สำหรับจ่ายเงิน ฎาราชสมบัติทักปวง และทำบัญชียรายจ่าย
 3. เวรแบงก์ สำหรับทำบัญชียเงินรับจ่ายในนานาประเทศ และเป็นธุระการแลกเปลี่ยน หรือเงินฝากแบงก์
 4. เวรบัญชีย สำหรับรักษาบัญชียพระราชทรัพย์ บัญชียรายงบประมาณบัญชียหน้าหลวง เสไลบเบิก ใบบอกใบเสร็จ ตั้งร่งหน้าหลวง มีเจ้าพนักงานผู้ช่วย เสมียนเอก เสมียนโก เสมียนสามัญ พรอสมควรแก่ราชการ
- และได้โปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ พระยานารถภักดีศรีรัษฎากร (จอม ณ มหาชัย) เป็นอธิบดีกรมสารบัญชียคนแรก และโปรดเกล้าฯ ให้พระวรวงศ์เระพระองคิเจ้าพร้อมพมค็ือริราชเป็นรองอธิบดี ทับทรงแต่งตั้งให้มิสเตอร์ เอ.ล.เอ็ม.เอ็ม.ครอส (Mr.L.M.M.Cross) เป็นผู้ช่วยอธิบดีที่ปรึกษากับการบัญชียทักปวง และในปี พ.ศ.2433 นั้นเอง
- พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติกรมสารบัญชียขึ้นเมื่อวันที่ 13 ธันวาคม ร.ศ. 109 (พ.ศ. 2433) กำหนดหน้าที่ และแบ่งส่วนราชการกรมสารบัญชียออกเป็น 3 กอว คือ กอวบัญชียกลาง กอวรับและกอวจ่ายกับนายเวร 4 คือ เวรรรับ เวรจ่าย เวรคณท (เดิมเรียกวว่า เวรแบงก์)และเวรบัญชีย ครั้นมาในปี พ.ศ. 2458 ซึ่งอยู่ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญเกี่ยวกับกรมสารบัญชีย ดังนี้คือ ในเวลานั้นเงินรายได้รายจ่ายของแผ่นดินมีจำนวนมากขึ้นเป็นลำดับ จำเป็นจะต้องตรวจตราการรับจ่ายและเงินรักษามินให้รัดกุมยิ่งขึ้นกว่าแต่ก่อน โดยจัดให้มีเจ้าหน้าที่เฉพาะสำหรับปฏิบัติกรไม่ท้าวก่ายกันดังที่เป็นอยู่แล้ว
- พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งกรมตรวจเงินแผ่นดินขึ้นในกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ สำหรับทำหน้าที่ตรวจหน่วยราชการที่รับหรือเบิกจ่าย หรือรักษามินแผ่นดิน และเงินอื่น ๆ ที่รัฐบาลต้องรับพิชิตชอบ และมีให้หน้าที่ของกรมที่ตั้งขึ้นใหม่ปะปนกับหน้าที่ของกรมเดิม จึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้รวมกรมตรวจกับกรมสารบัญชีย ตามพระราชบัญญัติพระธรรมนูญหน้าที่ราชการในกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ ร.ศ. 109 (พ.ศ. 2433) เปลี่ยนชื่อเป็น "กรมบัญชียกลาง" เมื่อวันที่ 18 กันยายน 2458 อันถือเป็วันที่ได้มีการสถาปนากกรมบัญชียกลางขึ้นเป็นครั้งแรก

- เมื่อยโสธรเป็นดินแดนอันอุดมสมบูรณ์ริมฝั่งแม่น้ำชีได้ชื่อว่าเมืองบัวไฟเป็นดินแดนที่มีอดีตอันล้ำค่าและยาวนานกว่า 200 ปี ยโสธรมีประวัติความเป็นมาอันยาวนานที่เกี่ยวพันกับเมืองหนองบัวลุมภูนครเขื่อนขันธ์กาบแก้วบัวบานและเกี่ยวข้องกับเมืองอุบลฯ
- ในเขตพื้นที่จังหวัดยโสธรได้พบร่องรอยการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์จากยุคประวัติศาสตร์ต่อเนื่องกันมาจนถึงยุคปัจจุบัน ชุมชนโบราณส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในเขตทุ่งราบลุ่มหรือบริเวณขอบชายทุ่ง ติดกับพื้นที่โคกและป่า ได้แก่ชุมชนโบราณชายขอบทุ่งกุลาร้องไห้ ในเขตอำเภอมหาชนะชัยและอำเภอค้อวัง เช่น ชุมชนโบราณที่บ้านหัวเมือง บ้านคูเมือง บ้านคูสองชั้น ในเขตอำเภอมหาชนะชัย ชุมชนโบราณบ้านน้ำอ้อม บ้านโพนแพม บ้านหมากมาย บ้านเข้ บ้านโพนเมือง ในเขตอำเภอค้อวัง
- ดินแดนจังหวัดยโสธรไม่ปรากฏว่ามีศิลปะสมัยสุโขทัยอยู่เลย อาจจะเป็นเพราะที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ซึ่งมีภูเขาสูงใหญ่กั้นอยู่ การติดต่อค้าขายและไปมาหาสู่กันจึงแทบไม่มี ประกอบกับอาณาจักรสุโขทัยทางด้านตะวันออก มีอาณาเขตมาถึงอาณาจักรเวียงจันทน์ เสียอำเภอนั้น และไม่ปรากฏว่ามีศิลปะสมัยอยุธยาเข้ามาถึงด้วยเช่นกัน อาจจะเป็นเพราะดินแดนแห่งนี้อยู่ในเขตของอาณาจักรล้านช้าง และได้เป็นพันธมิตรกับราชอาณาจักรอยุธยา ดังจะเห็นได้จากการสร้างพระธาตุศรีสองรัก อันเป็นสักขีพยานถึงความรักใคร่ เป็นสัมพันธไมตรีต่อกัน ที่อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ในรัชสมัยสมเด็จพระเจ้าจักรพรรดิ แห่งกรุงศรีอยุธยา และพระเจ้าไชยเชษฐา แห่งกรุงศรีสัตนาคนหุตล้านช้างหลวงพระบาง ราชอาณาจักรอยุธยาได้แผ่ไปถึงจังหวัดนครราชสีมา ในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช
- ประมาณปีพุทธศักราช 2314 พระเจ้าตาก เจ้าพระวอ เสนาบดีเก่าแก่ของเวียงจันทน์ อพยพครอบครัวและบริวารหนีมาเพื่อตั้งรกรากใหม่ เนื่องจากไม่พอใจเจ้านครคนใหม่ โดยใช้ชื่อเมืองใหม่ว่าเมืองหนองบัวลุมภู ขณะเดียวกัน พระเจ้าศรีบุญเรือง ซึ่งเป็นเจ้านครเวียงจันทน์อยู่ก่อกวนระแวกเวียงจันทน์พวกรวมกันมาปราบปราม พระเจ้าตากถูกข้าศึกยิงด้วยอาวุธปืน และสิ้นด้วยดาบจนถึงแก่พิราลัยในครั้งนั้น เจ้าพระวอ เจ้าคำผง และเจ้าฟ้างำหน้ำผู้เป็นน้องทั้ง 2 ของเจ้าพระวอ อีกทั้งเจ้าคำ เจ้ากิดพรมได้ยกทัพฝ่าฝืนออกจากเมืองหนองบัวลุมภูไปพึ่งพาเจ้านครจำปาศักดิ์ ขบวนการของเจ้าพระวอได้เดินทางตามลุ่มน้ำชีมาพักกับเจ้าคำผู้ปกครองบ้านสิมท่า (ปัจจุบัน คือ จังหวัดยโสธร) ภายหลังต่อมาเจ้าพระวอดำริว่าหากอยู่กับเจ้าคำแล้ว ถ้าเวียงจันทน์ยกทัพมาก็จะเป็นการลำบาก และจะเกิดศึกสงครามกันต่อไป เมื่อประชุมตกลงกันแล้วจึงได้พาไพร่พลอพยพไปตามลำน้ำมูล และสร้างเมืองใหม่ที่ดอนวังกองเขตนครจำปาศักดิ์ ตามรับสั่งของพระเจ้าองค์หลวงเจ้านครจำปาศักดิ์ โดยเจ้าพระวอให้บุตรสร้างค่ายขึ้นเรียกว่าค่ายบ้านดู่บ้านแก
- ต่อมาในปี พ.ศ. 2321 เมื่อพระเจ้าศรีบุญเรืองทราบเรื่อง จึงได้ยกทัพมาปราบจกกันเจ้าพระวอถึงแก่ความตาย เจ้าคำพม่น้องเจ้าพระวอ และบริวารจึงได้อพยพต่อไปยังเกาะกลางลำน้ำมูลเรียกว่าดอนมดแดง แต่เนื่องจากเป็นที่ต่ำไม่เหมาะสม ที่จะสร้างเมืองจึงอพยพขึ้นมาตามลำน้ำมูล ถึงหัวเขากระเมมแล้วมาสร้างเมืองใหม่ที่ดงผู้ผึ้ง เมื่อปี พ.ศ. 2322 แล้วมีหนังสือกราบบังคมทูลขอขึ้นอยู่ในขอบเขตกาบแก้วบัวบาน สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช แห่งกรุงธนบุรี จึงโปรดเกล้าฯ พระราชทานนามเมืองที่ตั้งว่าเมืองอุบล เพื่อเป็นการรำลึกถึงเมืองเดิมของตน(เจ้าคำพม) คือเมืองหนองบัวลุมภู จากนั้นเจ้าคำพมได้รับโปรดเกล้าฯ ให้เป็นเจ้าเมืองคนแรกของเมืองอุบล และได้รับพระราชทินนามว่าพระปฐมสุรราช ภายหลังจากนั้นต่อมา เจ้าฟ้างำหน้ำน้องพระปฐมสุรราชเจ้าเมืองอุบล พร้อมกับนางอุสา ไพร่พลญาติวงศ์ส่วนหนึ่งได้ขอแยกตัวไปอยู่ บ้านสิมท่าซึ่งเจ้าคำผู้ปกครองอยู่ พระปฐมสุรราชไม่ขัดข้องจึงได้แยกย้ายกันไปทำมาหากินที่บ้านสิมท่า ได้ปรับปรุงและสร้างบ้านสิมท่าจนเจริญรุ่งเรือง
- พ.ศ. 2325 ภายหลังจากที่เจ้าฟ้างำหน้ำได้ไปช่วยปราบกบฏอ้ายเชียงแก้วเขาโง่กับนครจำปาศักดิ์ ตามใบบอกของพระปฐมสุรราช เจ้าฟ้างำหน้ำก็ได้รับการสถาปนาขึ้นเป็น เจ้าพระยาพิชัยราชขัตติยวงศา ครองนครจำปาศักดิ์ตามบัญชาของ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช
- ในปี พ.ศ. 2334 ทางเมืองนครจำปาศักดิ์เกิดกบฏอ้ายเชียงแก้วเขาโง่ ตั้งตัวเป็นใหญ่ ยึดเมืองนครจำปาศักดิ์ได้ พระปฐมสุรราชเจ้าเมืองอุบลฯ จึงได้มีใบบอกไปยังฟ้างำหน้ำผู้น้อง ให้ร่วมกันยกกำลังไปปราบอ้ายเชียงแก้วเขาโง่ ทั้งสองพี่น้องได้ยกกำลังไปตีเมืองนครจำปาศักดิ์กลับคืนมาได้ ก่อนที่กองทัพเมืองนครราชสีมาจะยกมาตี และให้เจ้าฟ้างำหน้ำติดตามจับอ้ายเชียงแก้วเขาโง่ได้ แล้วประหารชีวิตเสีย พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช จึงได้โปรดเกล้าฯ ให้สถาปนาเจ้าฟ้างำหน้ำขึ้นเป็นเจ้า มีพระราชทินนามว่า เจ้าพระยาพิชัยราชขัตติยวงศาเจ้านครจำปาศักดิ์ ให้ย้ายจากบ้านสิมท่า ไปอยู่เมืองนครจำปาศักดิ์ ทางบ้านสิมท่าทำให้กำคำม่วงผู้เป็นน้องชายปกครองแทน
- พ.ศ. 2354 เจ้าพระยาพิชัยราชขัตติยวงศาถึงแก่พิราลัย พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย โปรดให้เจ้าบุญ หลานเจ้านครจำปาศักดิ์ ครองนครจำปาศักดิ์สืบไป ฟ้างำหน้ำราชวงศ์สิมท่า บุตรเจ้าพระยาพิชัยราชขัตติยวงศา กลับมาอยู่บ้านเดิมคือบ้านสิมท่า และได้ให้น้ำอาฮิวของเจ้าพระยาพิชัยราชขัตติยวงศา กลับมาด้วย และนำมาก่อเจดีย์บรรจุไว้ที่วัดมหาราตุ ใกล้กับพระธาตุพระอานนท์ซึ่งยังปรากฏอยู่จนปัจจุบัน
- พ.ศ. 2357 พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ยกบ้านสิมท่าขึ้นเป็นเมืองและพระราชทานนามว่า เมืองยศสุนทร ให้เจ้าราชวงศ์สิมท่าเป็นเจ้าครองเมืองมีราชทินนามว่า พระสุนทรราชวงศา เป็นเจ้าเมืองคนแรกของเมืองยโสธร
- (คำว่า ยศสุนทร ต่อมากลายเป็นยโสธร มีความหมายว่า ทรงไว้ซึ่งยศ แต่การเขียนหรือการเรียกสั้น ๆ ว่า ยโส ไม่เป็นที่ไพเราะและไม่เป็นมงคลนาม ส.ต.ท.พวง ศรีบุญเรือง นายอำเภอยโสธร (พ.ศ. 2500 - 2513) ได้มีหนังสือขอให้เขียนชื่อเสียใหม่เป็น ยโสธร และได้รับอนุญาตจากกระทรวงมหาดไทย โดยความเห็นชอบของราชบัณฑิตยสถานให้เปลี่ยนได้ และใช้มาจนบัดนี้)
- ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อเกิดศึกเจ้าอนุวงศ์เวียงจันทน์ เมืองยโสธรก็ได้รับเกณฑ์เข้าร่วมศึกครั้งนี้ด้วยได้ชัยชนะ ได้รับพระราชทานเขลียงเมืองเวียงจันทน์ 500 ครอบครัวย และพระราชทานปืนใหญ่ไว้สำหรับเมืองหนึ่งกระบอกชื่อว่า ปืนนาบป้อ ยังปรากฏอยู่ที่ศาลหลักเมืองยโสธรมานถึงปัจจุบัน เมื่อพระสุนทรราชวงศาเห็นได้เป็นเจ้าเมืองแล้ว ได้นำศิลาจากบ้านแก่งหินโงมมาสร้างพระพุทธรูปจำลอง แล้วสร้างวัดป่าอัมพวัน และวัดกลางศรีไตรภูมิไว้เป็นวัดคู่เมือง

- ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อปี พ.ศ. 2417 ได้เกิดศึกชื่อยอกกำลังมาตีเมืองหนองคาย เมื่อยโสธรถูกเกณฑ์ให้ยกกำลังไปสมทบ กองทัพจากกรุงเทพฯ ๑ เป็นจำนวน 500 คน ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2426 พวกอ๋อได้ยกกำลังมาตั้งอยู่ที่ทุ่งชัยคำ เมื่อยโสธรก็ได้รับเกณฑ์ให้เอากำลังช้างนำโคต่างๆ ไปเป็นพาหนะบรรทุกเสบียงไปเลี้ยงกองทัพ
- ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อเกิดศึกเจ้าอนุวงศ์เวียงจันทน์ เมื่อยโสธรก็ได้รับเกณฑ์เข้าร่วมศึกครั้งนี้ด้วยได้ชัยชนะ ได้รับพระราชทานเขลยเมืองเวียงจันทน์ 500 ครอบครัว และพระราชทานปืนใหญ่ไว้สำหรับเมืองหนึ่งกระบอกชื่อว่า ปืนนางป้อ ยังปรากฏอยู่ที่ศาลหลักเมืองยโสธรมาจนถึงปัจจุบัน เมื่อพระสุนทรราชวงศาเห็นได้เป็นเจ้าเมืองแล้ว ได้นำศิลาจากบ้านแก้งหินโงมมาสร้างพระพุทธรูปจำลอง แล้วสร้างวัดป่าอัมพวัน และวัดกลางศรีไตรภูมิไว้เป็นวัดคู่เมือง
- พ.ศ. 2433 สมัยรัชกาลที่ 5 ได้มีการจัดรูปการปกครองใหม่ หัวเมืองอีสานชั้นเอก โท ตรีและจัตวา ถูกรวมเข้าด้วยกันเรียกว่า กอง สำหรับเมื่อยโสธรถูกรวมเข้าอยู่ในหัวเมืองฝ่ายตะวันออกเฉียงเหนือ มีข้าหลวงตั้งกองว่าราชการอยู่ที่เมืองอุบล ประกอบด้วยหัวเมือง 12 หัวเมือง คือ อุบลราชธานี กาฬสินธุ์ สุวรรณภูมิ มหาสารคาม ร้อยเอ็ด ภูแล่นช้าง กมลาไสย เขมราฐ นองสอกรดอนนดง ยโสธร และศรีสะเกษ ซึ่งขึ้นตรงต่อกรุงเทพฯ
- ในปี พ.ศ. 2436 เกิดกรณีพิพาทระหว่างไทยกับฝรั่งเศส ฝรั่งเศสได้ยกกำลังจากเมืองญวนมาตีเมืองสมโขกของไทย เมื่อยโสธรได้ถูกเกณฑ์ให้ไปช่วยรักษาเขตแดน โดยนำกำลังไปสมทบกองทัพจากกรุงเทพฯ ๑ สามกองทัพ กองทัพละ 1,000 คน
- พ.ศ. 2443 ได้ยุบเลิกมณฑลอีสาน เมื่อยโสธรได้รวมเข้ากับเมืองอุบล โดยแยกออกเป็น 2 อำเภอ คือ อำเภออุทัยยโสธร ภายหลังเป็นอำเภอ คำเขื่อนแก้ว และอำเภอประจิมยโสธร ภายหลังเป็นอำเภอยโสธร
- ในปี พ.ศ. 2456 ได้เปลี่ยนชื่ออำเภออุทัยยโสธร เป็นอำเภอคำเขื่อนแก้ว เปลี่ยนชื่ออำเภอประจิมยโสธร เป็นอำเภอยโสธร เมื่อยโสธร จึงลดฐานะจากเมืองมาเป็นอำเภอ ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา
- พ.ศ. 2494 กระทรวงมหาดไทยได้ริเริ่มขอตั้งอำเภอยโสธรขึ้นเป็นจังหวัด จนกระทั่งวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2515 จึงได้มีประกาศ คณะปฏิวัติ ฉบับที่ 70 ตั้งอำเภอยโสธรขึ้นเป็นจังหวัดยโสธร โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม 2515 โดยแยกอำเภอยโสธร อำเภอคำเขื่อนแก้ว อำเภอมหาชนะชัย อำเภอป่าติ้ว อำเภอเสิงสาง และอำเภออุทุมพร ขววจังหวัดอุบลราชธานี รวมกันเป็นจังหวัดยโสธร จังหวัดที่ 71 ของประเทศไทย

ประวัติสำนักงานคลังจังหวัดสระ

- กระทรวงการคลังได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เรื่องเปิดที่ทำการคลังจังหวัดสระเล่มที่ 89 ตอนที่ 27 ง ฉบับพิเศษ วันที่ประกาศ 18 กุมภาพันธ์ 2515 หน้า 1 กระทรวงการคลังขอประกาศให้ทราบทั่วกันว่า จะได้เปิดที่ทำการคลังจังหวัดขึ้นที่จังหวัดสระ ตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม 2515 เป็นต้นไป
- สำนักงานคลังจังหวัดสระ ได้รับจัดสรรเงินงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 รายการรวมลงทุน ค่าใช้จ่ายในการปรับปรุงสำนักงานเพื่อรองรับการปรับบทบาทของสำนักงานคลังจังหวัดสระ ในการปรับภาพลักษณ์ของสำนักงานคลังจังหวัดในกรมบัญชีกลางให้เป็นหน่วยงานที่ทันสมัยและให้บริการประชาชนด้วยมาตรฐานในระดับเดียวกัน

